

Головна
Історична довідка
Про нас
Нормативні документи
Документація РМК
Робота з учнями
Робота з вчителями
Методична мережа
На допомогу педагогу
Фотогалерея
Календар
Відео

Додаток 1
Методичні рекомендації
щодо здійснення експертизи рукописів підручників,
поданих на Всеукраїнський конкурс рукописів підручників для учнів 10 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Експертиза рукописів підручників для учнів 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється з метою конкурсного відбору якісного навчально-методичного забезпечення переходу старшої школи на профільне навчання, поетапного впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та переходу на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання. Експерт здійснює експертизу рукописів відповідно до Положення про Всеукраїнський конкурс рукописів підручників для учнів 10-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженого наказом МОН України від 31.07.09 №710 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 25.08.09 за №798/16814, наказу МОН України від 09.09.09 № 836 «Про проведення Всеукраїнського конкурсу рукописів підручників для учнів 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів», цих рекомендацій. Експерт несе персональну відповідальність за конфіденційність, вірогідність і повноту аналізу рукопису, об'єктивність та обґрунтованість зроблених висновків.

Згідно з Концепцією профільного навчання в старшій школі опанування змісту предметів передбачається на трьох рівнях:

Рівень стандарту – обов'язковий мінімум змісту навчальних предметів, який не передбачає подальшого їх вивчення.

Академічний рівень – обсяг змісту достатній для подальшого вивчення предметів у вищих навчальних закладах.

Рівень профільної підготовки – зміст навчальних предметів поглиблений, передбачає орієнтацію на майбутню професію.

Профільні предмети вивчаються поглиблено і передбачають більш повне опанування понять, законів, теорій; використання інноваційних технологій навчання; організації дослідницької, проектної діяльності.

При оцінюванні якості кожного рукопису слід орієнтуватися на зазначені в доданому до цих рекомендацій оцінному листі параметри, які в узагальненому вигляді відображають найсуттєвіші вимоги до підручника, що мають бути реалізовані в ньому.

Повнота реалізації кожного параметру оцінюється цілими значеннями балів (МКБ) у залежності від того, наскільки повно реалізовано даний параметр. Максимальна кількість балів з кожного параметра 4 або 5 (див. оцінний лист).

За результатами аналізу кожного рукопису експерт готує відповідний експертний висновок, де кожна оцінка має бути прокоментована й аргументована. Крім зазначеного в оцінному листі експерт може відзначити й інші позитивні або негативні особливості рукопису, які, на його думку, істотно впливають на якість рукопису. Експертний висновок має закінчуватися загальною оцінкою рукопису із зазначенням його переваг або недоліків у порівнянні з іншими рукописами та висновків щодо доцільності його використання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Експертні висновки та оцінні листи з рейтинговими таблицями за результатами незалежної експертизи засвідчуються підписом незалежного експерта, завіряються печаткою установи, в якій він працює, із зазначенням дати заповнення і надсилаються разом із комплектом конкурсних матеріалів до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

Аналізуючи й оцінюючи рукопис за зазначеними в оцінному листі параметрами, слід враховувати наступне:

1. Відповідність змісту рукопису підручника навчальній програмі з відповідного навчального предмета та рівня (рівнів) його змісту.

Така відповідність передбачає повну і вичерпну реалізацію в підручнику визначеного навчальною програмою змістового наповнення, орієнтацію на базові компоненти змісту освіти навчального предмета, а також реальні можливості підручника у забезпеченні зафіксованих у програмі вимог до рівня навчальних досягнень учнів. При цьому слід зважати на те, що автор може вносити корективи у задане програмою структурування навчального змісту і послідовність його вивчення, якщо це зумовлено методичною концепцією, реалізованою в підручнику. У такому випадку в експертному висновку дається оцінка продуктивності обраної концепції.

2. Чіткість структурування навчального матеріалу у змісті рукопису.

Аналізу підлягає логічна послідовність викладу навчального матеріалу, забезпечення педагогічно доцільної наступності такого викладу, реалізація внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків.

Слід звернути увагу на раціональність структури рукопису саме як підручника, виокремлення в ньому основного і додаткових навчальних текстів (доцільність розміщення додаткових текстів, їх співвідношення), позатекстових компонентів, апарату організації засвоєння навчального матеріалу, довідкових матеріалів, дидактично виправдане структурування змістового наповнення, його розподіл змісту за пунктами, параграфами, розділами тощо.

3. Наукова коректність змісту, повнота розкриття основних положень, використання сучасної загальноприйнятої наукової термінології.

Оцінюючи рукопис за цим параметром, слід звернути увагу на відповідність пропонованого учням у підручнику для засвоєння встановленим у сучасній науці положенням, достовірність усіх наведених фактів, повноту розкриття сутності різноманітних об'єктів вивчення, розгляд явищ у їх взаємозв'язках і розвитку. Формування науково коректних понять і уявлень вимагає точного вираження в означеннях і термінах, які прийнято в науці.

У змісті підручника має бути відображена система знань та їх цілісність. У зв'язку з цим слід з'ясувати, чи використано авторами можливості підручника для ознайомлення учнів з методами наукового пізнання, еволюцією понять та ідей, боротьбою вчених за утвердження наукової істини.

4. Практична спрямованість навчального матеріалу, зв'язок його з життям.

Експерт має звернути увагу на практичне спрямування змісту підручника, на формування в учнів здатності використовувати здобуті знання в навчальних і життєвих ситуаціях для вирішення різноманітних практичних проблем, слід оцінити використані авторами відповідні прийоми.

5. Можливості підручника для забезпечення диференційованого підходу до навчання десятикласників.

Підручник має містити достатній матеріал для здійснення диференційованого навчання, ефективної організації навчальної діяльності учнів з різними здібностями і навчальними можливостями. З огляду на це слід з'ясувати, як ідеї диференціації реалізовані в тексті, а також у системі запитань, вправ і задач. Аналізуються інші засоби диференціації.

6. Відповідність змістового наповнення рукопису віковим особливостям учнів 10 класу.

Урахування вікових особливостей учнів при відборі й опануванні навчальним матеріалом. Рівень доступності має бути таким, щоб учень міг успішно користуватися підручником для самостійного навчання.

Оцінюючи підручник за цим критерієм, слід враховувати, що учень цього віку може одноразово сприйняти в середньому 8-9 нових термінів і понять, засвоїти не більше 20 суджень або інформаційно-смыслових елементів тексту.

Варто звернути увагу на вичерпність пояснень, наявність достатньої кількості прикладів, ілюстрацій, ескізів, фото, репродукцій, схем, графіків тощо.

7. Мова викладу навчального матеріалу в рукописі.

Мова підручника має бути зрозумілою для учнів, відповідати нормам літературної мови. Це досягається чіткістю формулювання висновків, правил і визначень, побудови текстів, очевидністю логічних зв'язків між їх частинами, належною довжиною речень, доступністю їх лексичного наповнення. Не слід зловживати складними синтаксичними конструкціями, що містять велику кількість слів.

Тексти підручника мають поєднувати ознаки наукового і науково-популярного стилів, містити інформаційний та емоційно-ціннісний компоненти змісту. Бажана діалогічність текстів підручника, побудова їх у формі бесіди з учнем, наявність звертань до читача, риторичних запитань, що сприяє залученню школярів до активної роботи з навчальним матеріалом і спонукає до власних суджень, висновків, міркувань тощо.

8. Реалізація у змісті рукопису підручника виховних можливостей предмета.

Оцінюється повнота і коректність використання авторами можливостей навчального змісту для позитивного впливу на формування почуття патріотизму, національної самосвідомості, гуманістичних цінностей, життєвих пріоритетів, інших моральних якостей особистості.

9. Українознавче наповнення змісту рукопису підручника.

Оцінюючи рукопис за цим параметром, обов'язково потрібно звернути увагу на наявність у підручнику інформації про видатних українців або вихідців з України, які зробили вагомий внесок у розвиток певної галузі науки чи культури, про побут, національні традиції українського народу.

10. Мотивація навчальної діяльності учнів, розвиток інтересу до предмета засобами, запропонованими в рукописі.

Спрямованість навчального матеріалу на розвиток творчих здібностей, навичок самоосвіти, інтересу учнів до предмету.

До таких засобів належать, зокрема, ознайомлення учнів на доступному рівні із сферами практичного застосування отриманих знань; подання цікавої інформації, пов'язаної з навчальним матеріалом, використання завдань проблемно-пошукового характеру та ін.

11. Дидактична доцільність системи завдань, поданих у рукописі.

Вміщені в рукописі підручника завдання (запитання, вправи, задачі, фото, репродукції, схеми, графіки тощо) оцінюються з позицій забезпечення ними передбачених навчальною програмою освітніх результатів; можливостей для здійснення диференційованого навчання; раціонального поєднання завдань репродуктивного і творчого характеру; їх внеску у розвиток уміння вчитися; утворення ними дидактично доцільної системи. Береться до уваги наявність завдань на актуалізацію навчальних досягнень, систематизацію вивченого, виявлення результатів навчання, вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо.

12. Можливості рукопису підручника для здійснення учнями самостійної навчальної діяльності.

Передбачається, що такі можливості забезпечуються передусім доступністю змістового наповнення підручника, а також наявністю в ньому прийомів для здійснення ефективної самостійної роботи. Сюди слід віднести поради учням щодо того, як працювати з підручником; користуватися рубриками, які допомагають орієнтуватися у змісті і задають послідовність і види навчальної діяльності; як читати алгоритмічні приписи щодо виконання певних операцій і дій, пам'яток, інструкцій. Наявність достатньої кількості зразків виконання завдань різних типів; завдань для самоконтролю рівня досягнутих учнями навчальних результатів; термінологічного словника, предметного покажчика, узагальнюючих таблиць, зведення формул тощо.

13. Логіка розміщення та використання ілюстративного матеріалу як самостійного або додаткового джерела інформації.

Оцінюються використані в підручнику види ілюстрацій з позицій повноти реалізації ними своїх дидактичних функцій, їхньої відповідності змісту, коректності відносно віку учнів.